

KLASSEKAMPEN

Ansvarlig redaktør: Bjørgulv Braanen
 Administrerende direktør: Christian Samuelsen
 Redaksjonssjef og featureredaktør: Mari Skurdal
 Nyhetssjef: Kjell-Erik N. Kallset og Mimir Kristjánsson
 Kulturredaktør (fung.): Sara Hegna Hammer
 Utenriksredaktør: Yohan Shanmugaratnam
 Utviklingsredaktør: Katrine Ree Holmøy
 Utgitt av © Klassekampen AS.
 Ettertrykk og elektronisk videre distribusjon forbudt uten etter særskilt avtale.

Forsvarsevne

■ Forsvarets operative evne er «mindre god, på grensen mot ikke tilfredsstillende». I tilfelle krig eller krise, er Forsvaret «ute av stand» til å mobilisere. Hæren, Luftforsvaret, Heimevernet og Cyberforsvaret får alle stryk. Av alle Forsvarets kapasiteter er det kun spesialstyrkene som får karakteren «god». Dette er dommen forsvarssjef Haakon Bruun-Hanssen selv feller over forsvarsevnen i en hemmeligstemplet rapport skrevet ved utgangen av 2016. Ifølge rapporten har tilstanden vært den samme siden 2014. Det har lenge vært kjent at Forsvaret har utfordringer, men at tilstanden er så dårlig som forsvarssjefen her beskriver, har de færreste trodd. I klartekst sier forsvarssjefen altså selv at Forsvaret er ute av stand til å forsvare landet i tilfelle krig. Det er svært dramatisk.

■ Gjennom den nye langtidsplanen skal friske milliarder pøses inn i Forsvaret. Bruun-Hanssen ser da også med moderat optimisme på framtida, og skriver at Forsvaret vil få «en noe forbedret operativ evne» i løpet av 2017. Det er all grunn til å håpe at han får rett i det. Men det er også grunn til å spørre seg hvorfor det har tatt så lang tid før politikerne har tatt affære. Dersom Forsvarsministeren helt siden 2014 har kjent til at Forsvaret ikke er i stand til å mobilisere i krig eller krise, må vi si at innsatsen for å styrke forsvarsevnen kommer lovlig seint.

■ Vi er heller ikke like optimistiske som Bruun-Hanssen. I langtidsplanen er de store pengene satt av til kjøp av nytt utstyr. Store investeringer er vedtatt i ubåter, overvåkningsfly og kampfly. Størstedelen av regningen for disse investeringene er skjøvet fram i tid. Forsvarets nære historie viser oss at slike investeringer sjelden følges opp skikkelig. Refrenget har vært at Forsvaret gjør dyre investeringer, men står uten driftsmidler til å bruke utstyret. I verste fall kan det legges beslag på allerede knappe ressurser og føre til at Forsvarets operative evne blir svekket ytterligere. Landmakten, der både Hæren og Heimevernet får strykkarakter av forsvarssjefen, blir heller ikke tilstrekkelig satset på. Det er derfor all grunn til å frykte at forsvarsevnen kan forbli «ikke tilfredsstillende» også i årene som kommer.

MÍMIR KRISTJÁNSSON

Tre barter i ballong

Kalenderen

11. JULI

I 1930 ble levningene etter tre menn funnet på Kvitøya øst for Nordaustlandet. De viste seg å representere skjebnen til tre karer som bestemte seg for å dra på nordpolferd med luftballong 11. juni 1897. Det var den svenske ingeniøren og fysikeren med det spreke navnet Salomon August Andrée, og hans to kompanjonger N. Strind-

berg og K. Frænkel. Etter flere tester med slepelinor og styreror på begynnelsen av 1890-tallet, klarte Andrée å opparbeide seg såpass bra ballongferdigheter at en langtur var det eneste logiske.

Med ballongen «Ørnen» fløy de av gårde, de tre herrene med bart (Andrée hadde i hvert fall bart, og sjansene er store for at det også gjelder de to andre), men de møtte på problemer og nødlandet på isen ved Danskeøya. Ingen av eventyrerne overlev-

Andrée

de den ballongløse ferden hjemover til fots.

Dagbøker, fotografier og andre gjenstander ble også funnet på stedet der de mest sannsynlig døde av trikinose etter et par god isbjørnkjøttmiddager, eller kullsforgiftning.

Historien deres holdes ved like på Grenna Museum i Sverige der du blant annet kan betrakte et standhaftig svart-hvitt-fotografi av tre herremenn med, jøss ser man det, noen virkelig imponerende barter. **KH**

Både journalister og politikere tar feil om journalistikkens vesen.

Faktasjekk

Magne Lindholm

FOKUS

Faktasjekkbyrået Faktisk ble lansert 5. juli, og reaksjonene har vært som ventet. Noen få politikere ble småsure, en gretten redaktør ønsket flere avsløringer. Det ble fort klart at Faktisk er et ordinært nettbasert pressebyrå, som redigeres etter aktualitet og gir fra seg stoffet gratis, fordi eierne ønsker å gjøre stoffet kjent. Foreløpig framstår Faktisk som et norsk mainstreamorgan, som spesialiserer seg på å faktasjekke seriøse norske politikere. Med noen kuriøse avvik, som makrobaking på Stortinget og en sak fra document.no.

Artiklene på faktisk.no er grundige, veldokumenterte og holder en saklig tone. Hvis alle journalister hadde skrevet som dem, ville kvaliteten i norsk presse gått til himmels. Hvordan lesertallene ville blitt er et annet spørsmål.

Faktisk er altså påfallende normalt, samtidig som det skal være noe helt spesielt. Dette gjør at byrået kan gi oss spesiell innsikt i hva som regnes som normalt i norsk presse. Redaktør Kristoffer Egeberg hevder at «det er viktig for oss å skille mellom faktapåstander og meninger». Denne århundregamle

forestillingen har journalister dyrket i mer enn hundre år, fordi den tilslører at journalistikk nesten alltid dreier seg om normative spørsmål. Siden sakene på faktisk.no insisterer på dette skillet, demonstrerer de ufrivillig at det er helt umulig å opprettholde. Samtlige faktapåstander Faktisk har sjekket er brukt som argumenter i en løpende politisk debatt. Uten meningene de skal underbygge, ville ingen spurt etter akkurat disse saksopplysningene.

De politikerne som ble sure, har bedt Faktisk holde seg unna politiske verdispørsmål. De tror nemlig også på skillet, men vil trekke linja rundt seg selv, slik at

«Journalister er helt avhengige av ferdigproduserte analyser»

de unngår faktasjekk og kan fortsette å være unøyaktige når de lanserer politiske vurderinger.

Hvis man går gjennom sakene på faktisk.no, demrer enda en ubehagelig innsikt: Vår tids seriøse journalister er helt avhengige av ferdigproduserte analyser fra institusjoner som behandler informasjon med samfunnsvitenskapelige metoder. Nesten all dokumentasjonen på sida stammer fra forskere, Statistisk sentralbyrå eller departementene. Alle disse institusjonene leverer statistikk og analyser, som er styringsverktøy i et moderne, byråkratisk samfunn. Det meste av denne statistikken er det som kalles registerdata. Det er

data som skapes av byråkratiet mens de behandler sakene sine.

Siden Norge har et enormt statsapparat, dreier store deler av den politiske debatten seg om hvordan man skal tolke registerdata. Disse tolkningene er premisser i diskusjonen om det store temaet i norsk politikk, som er hvordan byråkratiet skal arbeide.

Det stunder mot valg, og politikere kommer til å produsere et hav av drøye påstander om utviklingstendenser i samfunnet. Påstandene er tett integrert i de politiske verdimerkingene. Standardoppgaven til journalistene i Faktisk blir å ringe en forsker eller byråkrat for å

undersøke om tallene er riktige og tolkningen rimelig. Hvis redaksjonen fortsetter som den har begynt, vil faktisk.no bli et nettsted breddfullt

av gode kommentarartikler om norsk politikk.

Journalistene vil fortsatt strides om kildekritikk er den enkelte redaksjonens jobb, eller om den kan settes bort til et felles sjekkekantor. Vi andre får prise oss lykkelige over at Norge holder seg med et profesjonelt byråkrati, og at vi har samfunnsforskere som kan levere gode analyser til journalister som tar seg bryet med å sjekke tall, og spør eksperter til råds om hvordan de best kan tolkes.

Magne Lindholm,
høgskolelektor i journalistikk
Magne.Lindholm@jbi.hio.no

Magne Lindholm er invitert til å være gjesteskribent i denne spalta i sommer.

NOBELKOMITEEN

AV ANDREAS IVERSEN OG ANDERS BORTNE

